

¡BOMBA!

Pues la paz huye en tropel
de bombas en Medio Oriente;
y exige con voz potente
que ONU cumpla su papel

K'intsil

Martes 3 de marzo de 2026

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 11 · NÚMERO 2675 · www.lajornadamaya.mx

ICEe' ts'o'ok u k'alik kex 4 mil paalal táanxel kaaj u ch'i'ibalo'obi' tu jo'oloj jump'iit maanal jump'éel ja'ab

Óoli' 4 mil paala ts'o'ok u ma'achalob k'albil tumen u miigratooryóo jo'olpóopilo'ob Estados Unidos, tumen beey jets'a'an unaj u beeta'al tumen u jala'achil le noj lu'umilo', Donald Trump. Ya'abach ti' le paalalo'obo' jóok'sbil úuchik u beeta'al tu taanajo'ob, najil xook wa chéen ikil u máano'ob te'el bejo'obo', yéetel yaan ti' leti'obe' mix ojéela'an tu'ux yano'ob ka'achij.

"Ba'ax in si'ipil ti'al ka k'alalaken, tu k'aataj teen in paalil, ts'o'oke' tene' ma' in wojel ba'ax je'el in wa'alik ti'e'", tu ya'alaj juntúul x-ecuatoril máax jk'a'al u chan paalil ti' jump'éel kúuchil Texas. "Ma' ki'imak in wóol, much jóok'sene'ex te'ela'", tu ts'iibtaj juntúul chan xcolombial láayli'

k'ala'ab te'el kúuchilo', ka'alikil Mathias, máax yaan ukp'éel u ja'abile', tu ts'iibtaj: taak in jóok'ol, in ka' bin xook, waye' ma' uts bix kt'a'anali', yaan ya'abach paalali'. K'ala'ano'on. Áanto'one'exi'", tu ya'alaj ProPublica.

Yaan kex 3 mil 800 u túul mejen paalal ma' u chuk 18 u ja'abil, tu'ux táaka'an tak 20 u túul chaambalo'ob, máaxo'ob jma'acho'ob yéetel jk'a'alo'ob ti' kúuchilo'ob desde ka'aj ka' ook u beet u jala'achil Trump tu winalil enero ti' u ja'abil 2025, beey a'alab tumen The Mar-shall Proyect -íindependientee kúuchil péeriodispoo ku beetik xaak'alo'ob yóok'olal u sistemail justicia kríiminal- ti'al u ts'o'okbal diciembre. Maanal mil 300 u

túul mejen paalal ts'o'ok kex 20 k'iino'ob k'a'alako'ob, ts'o'oke' yaan u jeelo'obe' maanal jo'op'éel winalo'ob p'áato'ob k'aalil.

Je'el ba'axak k'iine' ku yojéelta'al yaan kex 170 paala ti' kúuchilo'ob tu'ux ku k'a'alal máak, lela' waktéenchaj keetel yéetel le k'iino'ob ma' ka' okok Trump u beet u jala'achili', tu ya'alaj Marshall Project. Yaan k'iino'obe', u meyajil Servicio de Control de Inmigración y Aduanas (ICE, yóok'olal bix u k'aaba' ich inglés t'aane') ku chukik tak maanal 400 u túul mejen paalal u k'almaj. Lelo' ma' táan u táakbesik u ts'o'ok ba'axo'ob j-uúch Minnesota, mix xan mejen paalal ma' láak'inta'ano'ob ku kaláanta'alo'ob ti' uláak' kúuchilo'obi'.